

ΚΕΙΜΕΝΟ

Είναι δεδομένο ότι το διαδίκτυο έφερε μια πιο ισότιμη πρόσβαση στη γνώση. Ζούμε ένα κύμα εκδημοκρατισμού της γνώσης. Παλιότερα, για να δει κανείς τη βιβλιοθήκη του Κέμπριτζ, έπρεπε να ταξιδέψει χιλιάδες χιλιόμετρα. Σήμερα, μπορεί να βρει τα βιβλία της από το γραφείο του. Παλιότερα, έπρεπε να έχει κάποιος λεφτά για να παρακολουθήσει μαθήματα του MIT¹. Σήμερα, έρχονται διαδικτυακά στο σπίτι του.

Σ' αυτόν τον υπαρκτό εκδημοκρατισμό της γνώσης ορθώνονται τρεις γκρίνιες. Η μία είναι η άρνηση της τεχνολογίας, εξαιτίας των πιθανών κινδύνων που έχει η ανάπτυξή της. Ο Πολ Βιρίλιο, για παράδειγμα, έγραψε την «Πληροφοριακή Βόμβα». Είναι σίγουρος ότι η κοινωνία της γνώσης ενέχει κινδύνους, αλλά άγνωστους. Δεν τους ξέρει, αλλά...υπάρχουν. Η δεύτερη γκρίνια έχει να κάνει με τα «παιδάκια της Αφρικής». Το ακούμε για κάθε νέα τεχνολογία: «Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ², όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;». Το επιχειρήμα έχει εν μέρει λογική. Πραγματικά «τι να το κάνεις το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, αν δεν έχεις Αλτσχάιμερ;». Αν όμως αποκτήσεις, το πρώτο που ξεχνάς είναι τα «παιδάκια της Αφρικής». Η τρίτη γκρίνια έχει να κάνει με το διαβόητο «ψηφιακό χάσμα». Βέβαια, καμιά τεχνολογία, καμιά επιστημονική επανάσταση δεν διαχέεται αμέσως σε όλη την υφήλιο. Ο Γουτεμβέργιος τύπωσε την πρώτη Βίβλο το 1455· ωστόσο στην Ελλάδα η τυπογραφία ήρθε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Όσο για το τυπωμένο βιβλίο, ακόμη πασχίζουμε να γίνει κτήμα του ελληνικού λαού. Το σημαντικό, όμως, είναι ότι η επανάσταση έγινε και ακόμη προχωρεί. Εξάλλου, αυτοί που μιλούν για ψηφιακό χάσμα στην Αφρική πρέπει να αναλογιστούν ποιο είναι το τυπογραφικό χάσμα του δυτικού κόσμου με την Αφρική.

Πολύ περισσότεροι άνθρωποι μπορούν να μετέχουν ισότιμα στην κοινωνία της γνώσης και πλέον όχι μόνον ως αναγνώστες, αλλά και ως συγγραφείς. Στον κυβερνοχώρο, οικονομικά και τεχνολογικά, όλοι βρίσκονται στο ίδιο σημείο εκκίνησης. Στο διαδίκτυο, το άρθρο ενός δημοσιογράφου είναι εξίσου προσβάσιμο με το άρθρο ενός πιτσιρικού. Δηλαδή, τα δίκτυα επικοινωνιών ισοπεδώνουν παλιές ιεραρχίες της βιομηχανικής κοινωνίας και απομένει να δούμε αν θα συνθέσουν νέες. Στον κυβερνοχώρο λειτουργεί καθένας σύμφωνα με τις ανάγκες του και τις δυνατότητές του. Αυτό όμως δημιουργεί έναν κατακερματισμό της εμπειρίας που τρομάζει πολλούς. Η κοινότητα χρειάζεται την κοινή εμπειρία για να είναι κοινότητα. Από την άλλη, όλη αυτή η πληθώρα διαθέσιμων πληροφοριών μετατρέπεται σε άγχος. «Πληροφοριακό άγχος» το ονομάζουν κάποιοι ψυχολόγοι: «να προλάβω να δω το ένα, να διαβάσω το άλλο, να μη χάσω το τρίτο, ώστε να μην είμαι εκτός θέματος και εκτός της κοινότητας όπου ζω και λειτουργώ». Αυτό το άγχος είναι λογικό να υπάρχει και να μεγαλώνεται, όσο μεγαλώνει το ποσό των πληροφοριών που όλοι έχουμε διαθέσιμες.

Όλα αυτά είναι πραγματικά, αλλά το ίδιο θα έλεγε κι ένας μοναχός του Μεσαίωνα βλέποντας την πλημμύρα των αιρετικών κειμένων που άρχισαν να βγαίνουν από τις τυπογραφικές μηχανές. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η πληροφορική επανάσταση είναι σε μετάβαση και κάθε επανάσταση σε μετάβαση διασπείρει σύγχυση. Το παλιό δεν έχει πεθάνει και το καινούριο δεν έχει γεννηθεί.

Πάσχος Μανδραβέλης. Από τον ημερήσιο τύπο (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε. (100-120 λέξεις)

Μονάδες 25

B1. «Η κοινότητα χρειάζεται την κοινή εμπειρία για να είναι κοινότητα». Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 60 - 80 λέξεων το περιεχόμενο της παραπάνω περιόδου.

Μονάδες 10

B2. α) Να αναφέρετε δύο τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου. («Σ' αυτόν τον υπαρκτό [...] με την Αφρική»). (Μονάδες 4)

β) Να βρείτε τη δομή της ίδιας παραγράφου. (Μονάδες 3)

Μονάδες 7

B3. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

«Πληροφοριακή Βόμβα»

«Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;»

«Πληροφοριακό άγχος» (Μονάδες 3)

β) Να βρείτε στο κείμενο πέντε παραδείγματα μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας. (Μονάδες 5)

Μονάδες 8

B4. α) Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **πιθανών, ξεχνάς, κατακερματισμό, μετατρέπεται, διασπείρει.** (Μονάδες 5)

β) Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **υπαρκτό, άρνηση, σίγουρος, προσβάσιμο, λογικό.**(Μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ1. Ως ομιλητής σε ημερίδα που οργανώνει το σχολείο σου με θέμα τη χρήση του διαδικτύου, να αναπτύξεις τις απόψεις σου σχετικά με τις υπηρεσίες που προσφέρει το διαδίκτυο στη διάδοση της γνώσης, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτό να αξιοποιηθεί δημιουργικά στο πλαίσιο του σχολείου. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε. (100-120 λέξεις)

Μονάδες 25

Το άρθρο επισημαίνει την προσφορά του διαδικτύου στον εκδημοκρατισμό της γνώσης αμφισβητώντας τις ενστάσεις που εστιάζουν στους κινδύνους. Όσοι αρνούνται την τεχνολογία δεν πειθούν για τους προβαλλόμενους κινδύνους, ενώ όσοι την αντιθέτουν με την εξαθλίωση του Τρίτου Κόσμου δείχνουν έναν υποκριτικό ανθρωπισμό. Τέλος όσοι επισημαίνουν το «χάσμα» που δημιουργεί ο κυβερνοχώρος αγνοούν ότι δεν έχουν γεφυρωθεί ακόμη ανισότητες που αφορούν την αξιοποίηση κατακτήσεων από προηγούμενους αιώνες. Άλλωστε το διαδίκτυο επιτρέπει την ισότιμη συμμετοχή στον παγκόσμιο ιστό και καταργεί τους παραδοσιακούς ρόλους πομπού και δέκτη ανατρέποντας επικρατούσες δομές. Εντούτοις το ότι ενισχύεται η ατομική στάση, σκορπίζονται οι συνεκτικοί δεσμοί και επικρατεί ο καταϊγισμός των πληροφοριών γεννά αγωνίες. Πρόκειται για φόβους που είναι λογικό να υπάρχουν σε εποχές αλλαγών, όπως άλλωστε έχει συμβεί και στο παρελθόν.

B1. «Η κοινότητα χρειάζεται την κοινή εμπειρία για να είναι κοινότητα». Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 60 - 80 λέξεων το περιεχόμενο της παραπάνω περιόδου. **Μονάδες 10**

Η συγκρότηση των κοινωνικών ομάδων, η υπέρβαση του πρωτόγονου ατομισμού, προϋποθέτει την ύπαρξη και συνειδητοποίηση κοινής εμπειρίας, κοινών βιωμάτων. Αυτά τροφοδοτούνται μέσα από την επικοινωνία αλλά και την τροφοδοτούν. Τα μέλη της ομάδας δε συμβιώνουν απλώς αλλά διαμορφώνουν κοινή συνείδηση, αξίες, στάσεις ζωής· ό, τι καλείται γενικότερα συλλογική ηθική. Το συλλογικό βίωμα διαπλάθει τους κοινούς κανόνες, καθοδηγεί στην επιτρεπτή συμπεριφορά και καλλιεργεί μία ενιαία στάση στην αντιμετώπιση και επίλυση προβλημάτων. Ως αναγκαίος όρος της συλλογικής σοφίας «διδάσκει», προφυλάσσει από λάθη, εμπνέει και ερεθίζει την επινοητικότητα και τη δημιουργικότητα σε όλους τους τομείς του πολιτισμού.

B2. α) Να αναφέρετε δύο τρόπους ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου. («Σ' αυτόν τον υπαρκτό [...] με την Αφρική»). (Μονάδες 4)

Η δεύτερη παράγραφος αναπτύσσεται με συνδυασμό μεθόδων. Ειδικότερα μπορούν να εντοπιστούν:

α) διαίρεση = η ταξινόμηση των αντιρρήσεων κατά του, χάρη στην τεχνολογία, εκδημοκρατισμού της γνώσης σε τρεις κατηγορίες – «γκρίνιες» όπως ονομάζονται στο κείμενο· πρώτη η άρνηση της τεχνολογίας, δεύτερη η αντίθεσή της με τον υπανάπτυκτο κόσμο και τρίτη αυτή που αφορά το ψηφιακό χάσμα

β) παραδείγματα = οι αναφορές στα «παιδάκια της Αφρικής», στο Γουτεμβέργιο, στο βιβλίο του Βιρίλιο

γ) αιτιολόγηση – επιχειρήματα: «βέβαια καμία τεχνολογία....το τυπογραφικό χάσμα»

(σ.σ προσοχή ζητούνται μόνον δύο τρόποι)

β) Να βρείτε τη δομή της ίδιας παραγράφου. (Μονάδες 3)

Μονάδες 7

Η παράγραφος δομείται ως εξής:

- α) Θεματική περίοδος = Σ' αυτόν τον υπαρκτό εκδημοκρατισμό της γνώσης ορθώνονται τρεις γκρίνιες.
β) Λεπτομέρειες – σχόλια = Η μία έχει ...έως το τέλος
γ) η παράγραφος δεν έχει κατακλείδα

B3. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

«Πληροφοριακή Βόμβα»

«Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;»

«Πληροφοριακό άγχος»

(Μονάδες 3)

«Πληροφοριακή Βόμβα» = τίτλος βιβλίου αλλά και μεταφορά

«Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό;» = αυτούσια μεταφορά λόγων, ευθύς λόγος

«Πληροφοριακό άγχος» = ορολογία, ειδικό λεξιλόγιο από το χώρο της ψυχολογίας

β) Να βρείτε στο κείμενο πέντε παραδείγματα μεταφορικής λειτουργίας της γλώσσας. (Μονάδες 5)

Μονάδες 8

Αν και το κείμενο είναι άρθρο λογικά οργανωμένο παράλληλα με την αναφορική χρήση της γλώσσας αξιοποιεί και την ποιητική λειτουργία, κυρίως με μεταφορές:

- κύμα εκδημοκρατισμού
- έρχονται διαδικτυακά στο σπίτι
- εκδημοκρατισμός της γνώσης
- ορθώνονται τρεις γκρίνιες
- πληροφοριακή βόμβα
- ψηφιακό χάσμα
- (το βιβλίο) να γίνει κτήμα του ελληνικού λαού
- η επανάσταση προχωρεί
- στον κυβερνοχώρο όλοι βρίσκονται στο ίδιο σημείο εκκίνησης
- ισοπεδώνουν τις ιεραρχίες
- κατακερματισμός της εμπειρίας
- πλημμύρα αιρετικών κειμένων
- διασπείρει σύγχυση
- το παλιό δεν έχει πεθάνει και το καινούργιο δεν έχει γεννηθεί

(σ.σ προσοχή αρκούν πέντε παραδείγματα)

B4. α) Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: πιθανών, ξεχνάς, κατακερματισμό, μετατρέπεται, διασπείρει. (Μονάδες 5)

πιθανών = ενδεχόμενων, υποτιθέμενων, υποθετικών

ξεχνάς = λησμονείς, παραβλέπεις, αδιαφορείς

κατακερματισμός = κομματίασμα, διάλυση, διασκορπισμός, τεμαχισμός, κατάτμηση

μετατρέπεται = μεταστοιχειώνεται, μεταλλάσσεται, μετουσιώνεται, μεταβάλλεται, αλλάζει

διασπείρει = σπέρνει, διασκορπίζει, σκορπίζει, διαχέει

β) Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

υπαρκτό, άρνηση, σίγουρος, προσβάσιμο, λογικό.

(Μονάδες 5)

Μονάδες 10

υπαρκτό ≠ ανυπόστατο, ανύπαρκτο, αβάσιμο

άρνηση ≠ αποδοχή, κατάφαση, επικρότηση

σίγουρος ≠ αβέβαιος, αμφίβολος

προσβάσιμο ≠ απρόσιτο, απροσπέλαστο, αποκλεισμένο

λογικό ≠ παράλογο, αδικαιολόγητο, αβάσιμο, αδιανόητο, ακατανόητο

Γ1. Ως ομιλητής σε ημερίδα που οργανώνει το σχολείο σου με θέμα τη χρήση του διαδικτύου, να αναπτύξεις τις απόψεις σου σχετικά με τις υπηρεσίες που προσφέρει το διαδίκτυο στη διάδοση της

γνώσης, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτό να αξιοποιηθεί δημιουργικά στο πλαίσιο του σχολείου. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 40

Κυρίες και Κύριοι,
Αγαπητοί Καθηγητές,
Συμμαθητές και συμμαθήτριες

Σας καλωσορίζουμε στη σημερινή ημερίδα με θέμα «Το ψηφιακό σχολείο». Μέσα από πολύ ενδιαφέρουσες τοποθετήσεις φωτίζονται οι ποικίλες πτυχές του θέματος που μας απασχολεί. Καθώς οι νέες τεχνολογίες, η ηλεκτρονική και ψηφιακή εποχή είναι ό,τι περισσότερο χαρακτηρίζει την εποχή μας μονοπωλούν συχνά τις δημόσιες και ιδιωτικές συζητήσεις. Οι «συνομιλητές» προσέρχονται συχνά στο «διάλογο» με τελείως αντικρουόμενες απόψεις* από την απόλυτη αποδοχή έως την ακραία άρνηση.

Αποφασίζοντας να αφήσω κατά μέρος τις φοβικές προκαταλήψεις πεισμένος «ότι δεν περιφρουρούν τις θερμοπύλες της ελευθερίας μας» θα προσπαθήσω να δείξω τη θετική συμβολή του διαδικτύου στη διάδοση της γνώσης.

1. Στο διαδίκτυο καταγράφεται και διακινείται ένα απέραντο πλήθος πληροφοριών –γνώσεις, ιδέες, δεδομένα, χώροι- το οποίο είναι προσιτό σε κάθε κάτοικο τούτου του πλανήτη και μάλιστα μ' ένα υποτυπώδες κόστος.
2. Ο χρήστης – δέκτης των πληροφοριών του διαδικτύου μπορεί να είναι ταυτόχρονα και πομπός. Είναι η μοναδική μορφή επικοινωνίας που επιτρέπει την ισοτιμία πομπού και δέκτη.
3. Πολλαπλασιάζεται η ανθρώπινη ελευθερία εξαιτίας των απεριόριστων επιλογών σε χώρους και περιοχές, σε ποιότητα και περιεχόμενο, σε ποσότητα των πληροφοριών.
4. Οι σελίδες του διαδικτύου είναι ένα παράθυρο ανοικτό στην υφήλιο, στις κατακτήσεις και τα προβλήματά της. Αυτό επιτρέπει στο χρήστη να παρακολουθεί τα τεκταινόμενα και να συμμετέχει ενεργά.
5. Επιστημονικές περιοχές, βιβλιοθήκες, άρθρα και έρευνες που ήταν κάποτε προσιτά μόνον στους ειδικούς ή στους προνομιούχους, τώρα γίνονται κοινό κτήμα με απλές χρήσεις του ηλεκτρονικού υπολογιστή.
6. Απομονωμένες περιοχές έχουν μια θαυμάσια γέφυρα επικοινωνίας με όλες τις πηγές γνώσης. Ας πάρουμε για παράδειγμα τα σχολεία που είναι γεωγραφικά απομονωμένα και για τα οποία το διαδίκτυο εξασφαλίζει διδασκαλία, εποπτικά μέσα, μία διαρκή επαφή με ό,τι πιο σύγχρονο επιτυγχάνεται.
7. Οι επιστήμονες επικοινωνούν εύκολα και ταχύτατα, ενώ καταρρέει η μυστικοπάθεια. Το επιστημονικό προϊόν γίνεται ένα λαϊκό προϊόν.
8. Είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για την από απόσταση εκπαίδευση (τηλε – εκπαίδευση, e- learning)
9. Απεριόριστες πηγές για την τέχνη (μουσική, λογοτεχνία, κινηματογράφος) που μπορεί να μην ανήκουν στο στενό γνωστικό πυρήνα, είναι όμως γνώση και βίωση συναισθημάτων, βιωμάτων

Κυρίες και κύριοι

Κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ολωσδιόλου τους κινδύνους που κρύβει η εξάπλωση του διαδικτύου (απομόνωση, εγκληματικότητα, εξάρτηση κλπ). Το βέβαιο είναι ότι αυτοί οι κίνδυνοι δεν απορρέουν από το μέσο αλλά από τη χρήση του και τις σκοπιμότητες. Επομένως η αξιοποίηση του διαδικτύου προϋποθέτει στέρεες πολιτισμικές αρχές και ανθρωπιστικές αξίες και κυριότερος φορέας για την καλλιέργειά τους δεν μπορεί παρά να είναι το σχολείο.

1. Είναι προφανές ότι το διαδίκτυο, όπως και κάθε νέα τεχνολογία, δεν εκτοπίζει παλιές , δοκιμασμένες στην ανθρώπινη εμπειρία μεθόδους. Είναι επομένως αυτονόητο ότι δεν παραγκωνίζει το βιβλίο και δεν εξουδετερώνει το δάσκαλο. Ο ρόλος του διαδικτύου είναι συμπληρωματικός
2. Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην επικοινωνία σχολείων, στην από κοινού εκπόνηση εργασιών (e-twinning κλπ)
3. Η καθοδηγημένη από το δάσκαλο αξιοποίηση του διαδικτυακού όγκου πληροφοριών ως βιβλιογραφικής πηγής
4. Η δημιουργία ιστοσελίδων του σχολείου, blogs κλπ όπου αναρτώνται και δημοσιεύονται δραστηριότητες, εργασίες, καλλιτεχνικά έργα μαθητών
5. Η χρήση του ως μέσου επικοινωνίας και ανταλλαγής απόψεων, ιδεών, πληροφοριών ανάμεσα στους μαθητές, στο δάσκαλο και στους μαθητές
6. Η επικοινωνία με δημιουργούς από το χώρο του πνεύματος

7. Η παραπομπή μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια σε ιστοσελίδες που σχετίζονται με τη διδασκόμενη ενότητα.

Βλέπετε λοιπόν ότι ο κυβερνοχώρος παραμένει αντιφατικός· ερεθιστικά γοητευτικός αλλά και απωθητικά απειλητικός. Όπως κάθε ανθρώπινη επινόηση είναι ένα εργαλείο που γίνεται ωφέλιμο όταν χρησιμοποιείται σωστά και θανατηφόρο όταν το καταχρόμαστε. Καταλύτης είναι πάντα ο άνθρωπος και, προκειμένου για μας τους μαθητές, ο δάσκαλος. Ένας δάσκαλος που καθοδηγεί, κατανοεί, συμπαραστέκεται και αποδεικνύει ότι καμία συσκευή δεν μπορεί να υποκαταστήσει τη μαγεία της ανθρώπινης επικοινωνίας.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

{Σχόλιο για τα θέματα

Τα θέματα ανταποκρίνονται στο πνεύμα των σχολικών εγχειριδίων και βρίσκονται κοντά στα ενδιαφέροντα των μαθητών. Το κείμενο που δόθηκε είναι σύγχρονο τόσο στη γλώσσα και στο ύφος όσο και στις ιδέες. Ωστόσο ανήκει σε μία επαναλαμβανόμενη θεματική περιοχή: τεχνολογία – διαδίκτυο – σχολείο.

Η Β1 είναι ενδιαφέρουσα και απαιτητική. Οι υπόλοιπες ασκήσεις είναι τετριμμένες, αφορούν περισσότερο το λεξιλόγιο και την οργάνωση του λόγου, ενώ δεν εξετάστηκαν εφαρμογές από τα δύο κεφάλαια της θεωρίας που οι μαθητές διδάσκονται στη Γ' Λυκείου.

Η παραγωγή λόγου (ομιλία σε ημερίδα αναφορικά με τη συμβολή του διαδικτύου στη διάδοση της γνώσης και τη δημιουργική του αξιοποίηση στο σχολείο) είναι θέμα που παρουσιάζουν τα σχολικά εγχειρίδια της Β' και της Γ' Λυκείου, σχετίζεται με την επικαιρότητα και την εμπειρία των ίδιων των παιδιών. Θυμίζει, εν μέρει, το αντίστοιχο θέμα του 2009.